

Beslutningsforslag nr. B 30. Fremsat den 23. oktober 1997 af Frank Aaen (EL) og Bruno Jerup (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af demokratiet i kommuner og amter

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der styrker demokratiet i kommuner og amter. Lovforslagene skal indeholde følgende elementer:

1. Lov om offentlighed i forvaltningen skal anvendes i alle selskaber, som kommuner er involveret i, uanset selskabsform.

Der udarbejdes lovforslag, som fastslår, at lov om offentlighed i forvaltningen skal anvendes i alle selskaber, kommuner er involveret i, dvs. at det gøres til en betingelse for kommunernes deltagelse i fælleskommunale selskaber, aktieselskaber m.v., at selskabet i sine vedtægter forpligter sig til at virke i overensstemmelse med lov om offentlighed i forvaltningen.

2. Der indføres en demokratisk formålsparagraf i den kommunale styrelseslov.

Der indføres en demokratisk formålsparagraf i lov om kommunernes styrelse.

Formålsparagraffen skal slå fast,

- at det er et hovedformål med loven at sikre en stadig udvidelse af demokratiet med stadig større indflydelse til folkevalgte, brugere og ansatte på den kommunale virksomhed,
- at ændringer i den kommunale opgavevaretagelse, organisation og administration altid skal bevæge sig i retning af større indflydelse til folkevalgte, brugere og ansatte.

3. Mulighed for nyvalg i valgperioden.

Den kommunale valglov ændres, så der bliver mulighed for at gennemføre nyvalg til kommunalbestyrelsen/amtsrådet under følgende omstændigheder:

- 10 pct. af samtlige stemmeberettigede borgere i kommunen skriver under på et begrundet krav om nyvalg
- nyvalget gennemføres 2 måneder efter, at det er konstateret, at 10 pct. af de stemmeberettigede har skrevet under. Den nyvalgte kommunalbestyrelse konstituerer sig og træder senest 1 måned efter valget
- den nyvalgte kommunalbestyrelses funktionsperiode begrænses til udløbet af den sædvanlige valgperiode, således at der uanset denne mulighed holdes kommunal- og amtsrådsvalg samtidig hvert 4. år i hele landet.

4. Sikring af uafhængige tilsynsråd.

Der udarbejdes forslag til lovændringer, der sikrer:

- at tilsynsrådene får kompetence til at behandle alle sager, der berører kommunernes ageren,
- at tilsynsrådene udvides, således at der sikres en bredere politisk sammensætning, og således at andelen af amtsrådsmedlemmer mindskes (f.eks. ved at der også udpeges en repræsentant fra Advokatrådet, samt at kommunalbestyrelsesmedlemmer fra partier og lister i amtet, der ikke er repræsenteret i amtsrådet, vælger en yderligere repræsentant),
- at lov om kommunernes styrelse ændres således, at der indføres pligt for kommunalbestyrelsesmedlemmer til at offentliggøre modtagelse af gaver, private økonomiske interesser og bestyrelsesposter, og der indfø-

F. t. beslutn. vedr. demokratiet i kommuner og amter

res sanktioner for mangelfulde oplysninger (f.eks. tilbageholdelse af vederlag).

5. Bedre sikring af offentligt ansattes ytringsfrihed.

De offentligt ansattes ytringsfrihed understreges og sikres, f.eks. i form af en ændring af lov om offentlighed i forvaltningen. Det skal fastslås,

- at de offentligt ansattes ytringsfrihed kun er begrænset af de lovgivne tavshedspligter,
- at de offentligt ansatte direkte opfordres til at give deres mening til kende og deltage i den offentlige debat. Det gælder i særdeleshed inden for deres arbejdsområde, hvor det må formodes, at de i særlig grad kan tilføre den offentlige debat ny viden, indsigt og kvalitet.

6. Bedre arbejdsbetingelser for kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Lov om kommunernes styrelse ændres, således at der sikres

- lovhjemmel til at ansætte medhjælp direkte til det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem eller til grupper som minimum inden for rammerne af kommunalbestyrelsesmedlemmernes vederlag og øvrige tilskud til udgifter i forbindelse med hvervet,
- ret til at få besvaret spørgsmål inden for en bestemt tidsfrist,

- muliggørelse af samtidig udsendelse af dagsorden med bilag til udvalgmøder og kommunalbestyrelsesmøder til den enkelte listes 1. og 2. suppleant,
- at kommunalbestyrelsesmedlemmer, der modtager bistandshjælp eller SU, ikke får kommunalbestyrelsesvederlaget trukket i disse ydelser.

7. Større åbenhed omkring kommunalbestyrelsens arbejde.

Der udarbejdes forslag, der

- indfører pligt til at lade udarbejde udskrift af kommunalbestyrelsens forhandlinger,
- indfører ret for radio- og tv-stationer til at transmittere direkte fra kommunalbestyrelsesmøderne,
- i forbindelse med den årlige budgetredegørelse til borgerne indføres pligt til også at trykke partiernes budgetforslag som bilag.

8. Bedre forhold for lokallisterne.

Der gennemføres en hurtigere godkendelsesprocedure for bogstaver til lokale lister. Fristen for godkendelse reduceres fra 2 uger til 2 dage, således at lister, der ønsker bogstaver og listebetegnelser, der ikke er reserveret til de landsdækkende partier, får bogstaver tildelt hurtigt efter, at kandidatlisten er indleveret.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Det kommende kommunal- og amtsrådsvalg er en god anledning til at se på, hvordan det kommunale demokrati fungerer. Desværre er det billede, der tegner sig, ikke særlig kønt.

I de senere år har tilbedelsen af markedskræfterne ført til, at mange kommunale og offentlige ansvarsområder er blevet udsat for udliciteringer og privatiseringer. Indflydelsen og magten er således flyttet fra det folkevalgte og mere kontrollerbare niveau til private økonomiske interesser og markedet. Samtidig er mange beslutninger i decentraliseringens navn lagt ud til ledelserne i både kommunale og amtslige institutioner, hvorved demokratiet ofte er blevet ofret til fordel for påståede effektivitetshensyn.

Enhedslisten ønsker at vende denne udvikling, så der tværtimod overlades mere indflydelse til brugere, ansatte og folkevalgte.

Samtidig er det lokale politiske liv mange steder ved at sande til i kedsomhed, bureaukrati og lukkethed. Almindelige mennesker kan ikke se, hvordan de kan påvirke initiativer og beslutninger. Mange kommunalbestyrelser holder gabende kedsommelige møder, ligesom det folkelige engagement i kommunens styre har svære vilkår. Selve kommunalbestyrelsesmøderne er ofte præget af at være ustrukturerede, med ringe diskussionslyst, ringe offentlig interesse og fremmøde.

En væsentlig grund er, at den kommunale styrelseslov ikke giver tilstrækkelige garantier i form af håndfaste demokratiske spilleregler. Det politiske flertal i en kommunalbestyrelse har for let spil og for gode muligheder for at udvikle et magtmonopol, der kvæler tilløb til opposition og dermed også den lokale politiske debat.

Derfor stiller Enhedslisten nu en række forslag, der kan skabe bedre arbejdsvilkår for alle kommunalpolitikere, sikre nogle bedre demokratiske spilleregler og modvirke forskellige former for magtmisbrug.

Hertil hører også forslag, der kan sikre, at tilsynsrådernes virksomhed bliver mere omfattende og deres sammensætning ændres, så deres uafhængighed sikres.

Enhedslisten mener, at kun et udviklet demokrati kan sikre en dynamisk og velfungerende offentlig sektor. Demokrati er den offentlige sektors vigtigste drivkraft. Opgaven er at give brugerne, de ansatte og de folkevalgte reel mulighed for at styre kommunernes og amternes aktiviteter.

Brugeres, ansattes og de folkevalgtes engagement og kreativitet kan sikre, at kommunernes mange opgaver løses på en god måde, at nye presserende opgaver på bl.a. miljøområdet tages op - og at de mange angreb fra borgerlig side på den offentlige sektor slås tilbage.

Derfor fremsættes dette beslutningsforslag indeholdende en række forslag, der kan bidrage til at udvikle demokratiet i kommunerne.

Forslaget skal ses i sammenhæng med andre selvstændige forslag fra Enhedslisten.

Det drejer sig dels om forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Demokratisering af folkeskolens styrelse) (L 34), dels om kommende forslag om oprettelse af lokale økologiske råd, indførelse af kommunal miljøgaranti samt større mulighed for trafikpolitiske tiltag i kommunerne.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad 1.

Der er en række demokratiske problemer i forbindelse med kommuners deltagelse i diverse selskaber. Bl.a. gælder offentlighedsloven ikke, og offentlighedens indsigt og mulighed for at følge med i udviklingen af disse aktiviteter forringes.

Ad 2.

I de senere år er der sket en langsom udhuling af det lokale demokrati i takt med, at stadig flere områder er blevet udliciteret og privatiseret. I hvert enkelt tilfælde er der tale om, at det folkevalgte niveau tømmes for indflydelse, og at muligheden for at inddrage ansatte og brugere i, hvordan opgaverne skal løses, bliver mindre.

Tilsvarende ønskes det at bremse tendensen i retning af større indflydelse til ledere i det kommunale bureaukrati på bekostning af ansatte, brugere og fol-

kevalgte. For Enhedslisten er forudsætningen for, at man kan tale om demokratisk decentralisering, at uddelegering af kompetence fra det folkevalgte niveau til de enkelte institutioner i alle tilfælde følges af større indflydelse til brugere og ansatte.

Med en demokratisk formålsparagraf i den kommunale styrelseslov ønsker Enhedslisten, at det sikres, at almindelige menneskers muligheder for indflydelse - direkte såvel som inddirekte via valgte politikere - på deres lokalsamfund til stadighed udvides og ikke begrænses.

Ad 3.

Det er afgørende for udviklingen af et levende demokrati, at vælgerne har mulighed for at reagere, hvis de valgte politikere handler direkte i modstrid med, hvad et stort flertal af vælgerne ønsker og forventer. Den faste 4-årige valgperiode er på mange måder en fordel, men Enhedslisten mener, den bør suppleres med en nødventil i form af en mulighed for at gennemføre nyvalg.

Enhedslisten finder endvidere, at et sådant nyvalg er et godt supplement til tankerne om i højere grad at gennemføre lokale folkeafstemninger om forskellige emner, da det ofte er vanskeligt at fastlægge et præcist og meningsfyldt tema for lokale folkeafstemninger og temaet for folkeafstemningen rives ud af en naturlig, bredere sammenhæng.

Ad 4.

De nuværende amtslige tilsynsråd skal holde øje med, om kommunalbestyrelserne overholder landets love og forskellige administrative principper.

Imidlertid er reglerne utilstrækkelige. En række sager, bl.a. fra Odense, illustrerer problemerne:

- tilsynsrådene tager sjældent sager op på eget initiativ,
- tilsynsrådene viger for andre særlige tilsynsmyndigheder, f.eks. for Tilsynet med Udbud. Når sager falder inden for disse områder, må tilsynsrådet ikke blande sig,
- tilsynsrådet behandler kun myndighedsbeslutninger, dvs. beslutninger i kommunalbestyrelserne (og flertalsbeslutninger i udvalg, hvor disse har beslutningskompetence). Tilsynsrådene fører således ikke tilsyn med enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer - kun hvor f.eks. habilitet har betydning for afgørelserne,
- tilsynsrådene er sammensat af amtsrådene og består derfor af (ganske få) repræsentanter for de største politiske partier og vel at mærke partier, der er repræsenteret i amtsrådet. Det er derfor tænkeligt, at tilsynsrådene i deres afgørelser er på-

virket af f.eks. deres kendskab til og forståelse for deres partikammerater og deres beslutninger.

Forslaget om at indføre en pligt til at oplyse om forhold, der kan tjene til at vurdere kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet, giver tilsynsrådene et grundlag at vurdere disse sager på - herunder et grundlag for at tage sager op på tilsynsrådets eget initiativ.

Ad 5.

Med jævne mellemrum dukker der konkrete sager op, der sætter spørgsmålstegn ved offentligt ansattes ytringsfrihed. Et særlig ondartet eksempel er truslerne om fyring af en ansat ved Farum Kommune, der formastede sig til at ironisere over borgmesteren.

Sådanne sager virker uden tvivl afskrækkende på mange offentligt ansatte og kan hæmme lysten til at deltage i den offentlige debat. Det er skadeligt for arbejdsmiljøet i hele den offentlige sektor, og den offentlige sektor mister uden tvivl vigtige bidrag fra de ansatte i form af forslag til fornyelse og forandringer - såvel internt som i den offentlige debat.

Enhedslisten mener, det er nødvendigt at lovsikre de offentligt ansattes ytringsfrihed for at flytte grænserne og for at løfte spørgsmålet væk fra juridisk pindehuggeri i forskellige tilsynsrådssager og ombudsmandsafgørelser.

Ad 6.

Flertallets, borgmesterens og udvalgsformændenes store tidsmæssige ressourcer og muligheder for at (mis)bruge den kommunale forvaltning til at undersøge, forberede og udarbejde forslag og indstillinger giver flertalspartier en alt for dominerende stilling i det kommunalpolitiske arbejde. Modsat har mindretalspartier og enkeltmedlemmer af kommunalbestyrelserne alt for ringe muligheder for at hamle op med flertallet og kommunens politiske ledelse. De senere års store stigning i de vederlag, der udbetales, løser desværre ikke de fleste kommunalbestyrelsesmedlemmers problem, nemlig den begrænsede tid, der er til rådighed, når familie og arbejde samtidig skal passes i rimeligt omfang! Derfor foreslår Enhedslisten, at der åbnes op for, at der kan ansættes medhjælp i et antal timer.

Indførelse af en ret til at få besvaret spørgsmål inden for en bestemt tidsfrist ligger i forlængelse af, hvad flere kommuner allerede har gennemført. Forslaget giver et nyt redskab i arbejdet med at kontrollere administrationen og kan være et bidrag til, at alle kommunalbestyrelsesmedlemmer sikres nogle minimumsrettigheder til hjælp og assistance fra kommunens administration.

En ret til at få tilsendt bilagsmateriale til suppleanter for de enkelte partigrupper kan være med til at kvalificere og samtidig lette organiseringen af partiernes baggrundsarbejde i forbindelse med kommunalbestyrelsesarbejdet.

For nogle år siden besluttedes, at dagpengemodtagere ikke skulle trækkes i dagpengene. Det er på tide, at et tilsvarende hensyn tages til modtagere af bi-standshjælp og SU.

At sidestille bistands- og SU-modtagere med alle andre kommunalbestyrelsesmedlemmer med hensyn til vederlag forekommer også rimeligt i betragtning af, at kommunalbestyrelsesarbejde fortsat betragtes som borgerligt ombud, der forudsættes at kunne klares ved siden af et normalt arbejde. Det berører således ikke bistandsklienters mulighed for at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, ligesom det ikke forhindrer studerende i at studere.

Ad 7.

For kvaliteten af den politiske debat er det vigtigt at kunne holde kommunalbestyrelsesmedlemmerne fast på de synspunkter, løfter og argumenter, der fremføres i kommunalbestyrelsessalene landet over.

Udarbejdelse af udskrifter af forhandlingerne vil ligeledes gøre lokalpressens anstrengelser for at rapportere fra møderne betydelig lettere og mere kvalificeret.

Tilsvarede gælder naturligvis indførelsen af ret til at transmittere direkte fra kommunalbestyrelsesmøderne.

I forhold til den årlige, kortfattede redegørelse for

indholdet af årsbudgettet (lov om kommunernes styrelse § 39, stk. 2) må det efterhånden konstateres, at det ikke lader sig gøre - eller at kommunalbestyrelsernes flertal ikke magter at udarbejde en redegørelse af neutralt oplysende karakter. Og det er vel heller ikke overraskende, at et flertal, der netop i modsætning til et eller flere mindretal i kommunalbestyrelsen har foreslået og fået et budgetforslag vedtaget, ønsker at fremstille budgettet og de politiske begrundelser for prioriteringerne i det bedst mulige lys som det eneste fornuftige og ansvarlige resultat af mange overvejelser og forhandlinger. Enhedslisten finder, at budgetredegørelsen skal anerkendes som det, den er, nemlig et partsindlæg - og hvis den skal spille en demokratisk rolle, så må flertallets partsindlæg suppleres med mindretallets partsindlæg, f.eks. i form af, at mindretalsforslagene til budgettet trykkes som bilag.

Ad 8.

Som det er nu, kan kandidatlisters først afleveres 6 uger inden valget, og borgmesteren har som formand for valgudvalget 2 uger til at tildele et bogstav. Det betyder, at lokallister kan komme meget tæt på valget, før de ved, hvilket bogstav de opstiller under. Det giver ulige og svære vilkår i forhold til de etablerede landsdækkende partier. Bl. a. kan det knibe at nå at producere valgmateriale m.v. Desuden forekommer det ikke rimeligt, at borgmesteren, der ofte vil være medlem af et konkurrerende parti, dermed har mulighed for at forsinke en ny lokal listes valgkampagne.

Skriftlig fremsættelse

Frank Aaen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af demokratiet i kommuner og amter.

(Beslutningsforslag nr. B 30).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling